

УДК 622.261:76

РІШЕННЯ ГІРНИЧО-ГЕОЛОГІЧНИХ ЗАДАЧ МЕТОДАМИ ІНЖЕНЕРНОЇ ГРАФІКИ

О.С. Жовтяк, кандидат технічних наук, доцент кафедри основ конструювання механізмів і машин

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, Україна

С.В. Балашов, кандидат технічних наук, доцент кафедри основ конструювання механізмів і машин

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, Україна, e-mail: balashov_s_v@mail.ru

Д.І. Соломко, студент групи ГРГ-13-3

Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, Україна

Анотація. На конкретних прикладах розглядається рішення гірничих завдань, застосовуючи графічні засоби з використанням перетворення проєкційного креслення.

Ключові слова: елементи залягання, числові відмітки, перетворення креслення.

SOLUTION OF MINING AND GEOLOGICAL PROBLEMS BY THE ENGINEERING GRAPHICS METHODS

A.S. Zhovtyak, Ph.D., Associate Professor of Machinery Design Bases Department
State Higher Educational Institution “National Mining University”, Dnepropetrovsk, Ukraine

S.V. Balashov, Ph.D., Associate Professor of Machinery Design Bases Department
State Higher Educational Institution “National Mining University”, Dnepropetrovsk, Ukraine,
e-mail: balashov_s_v@mail.ru

D.I. Solomko, Student of group GRG-13-3
State Higher Educational Institution “National Mining University”, Dnepropetrovsk, Ukraine

Abstract. In the specific examples considered decisions of mining tasks using graphical tools and transform projection drawings.

Keywords: dip, numerical mark, converting drawings.

Вступ. Для проектування гірничого підприємства, а також для здійснення поточних проектних робіт, наприклад, підготовка нової лави в мінливих гірничо-геологічних умовах, проведення підготовчих та нарізних виробок для відпрацювання блоку рудного тіла необхідно знати такі данні, як

потужність пласта, кут падіння пласта, простягання пласта і т. п. Для визначення цих даних використовують результати геологічної розвідки, як поверхневої так і внутрішньошахтної і застосовують графоаналітичні методи розрахунку, найчастіше складні та громіздкі. Якщо ж для рішення таких завдань використовувати графічні методи перетворення проєкційного креслення, то ці рішення значно спрощуються, а використання комп'ютерних технологій для графічних побудов надає високоточні результати.

Мета роботи – показати на конкретних прикладах як можна спростити рішення гірничих завдань, застосовуючи графічні засоби з використанням перетворення проєкційного креслення.

Основна частина. На плані в проєкціях з відмітками задані три точки (A, B, C) лежачого боку пласта і одна точка (M) висячого боку. Необхідно виміряти в цій точці потужність пласта за трьома напрямками – вертикальному, горизонтальному і нормальному (Рис. 1).

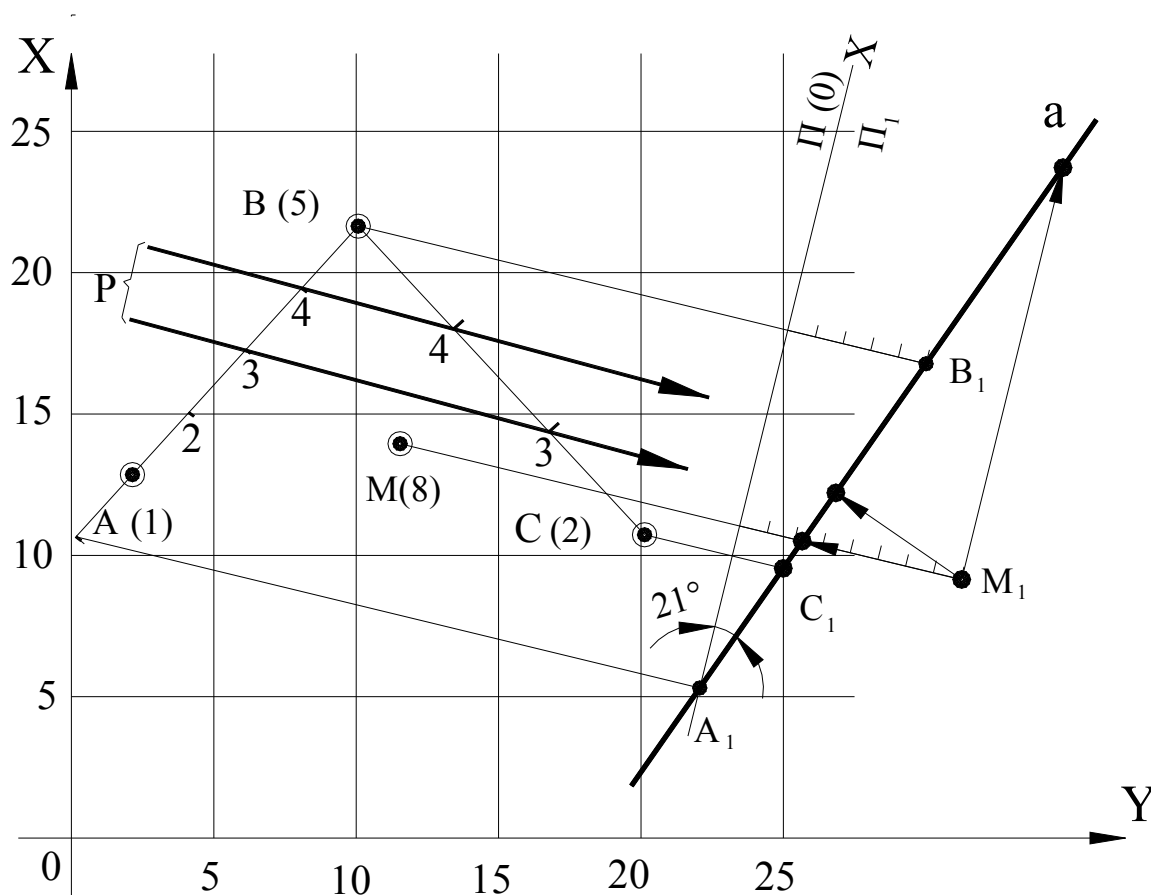

Рис. 1

Розв'язання. Малу ділянку лежачого боку заданого пласта приймемо за площину P та визначимо її простягання. В хрест останнього введемо нову площину Π_1 . Побудуємо слід площини P на введеній нами площині проєкцій. В цій же системі побудуємо нову площину M_1 заданої точки M . Відрізки прямих, паралельні та перпендикулярні до осі X_1 від точки M до сліду α , виміряють потужність заданого пласта по вертикальному і горизонтальному напрямку. Опущений же перпендикуляр з проєкції M_1 на слід α буде нормальною товщиною для заданого пласта в точці M .

В літературі подібні задачі вирішують переважно графічно-аналітичними методами [1, 5]. Рекомендований же спосіб дає чисто графічне рішення задачі.

Роздивимось визначення потужності пласта за трьома напрямками, коли вимір зроблений по розвідувальній виробці, перетинаючій пласт в косому напрямку відносно його простягання та падіння.

Нехай похила свердловина в точці A , координати якої відомі, увійшла в корисну копалину та в точці B на відстані $l_{\text{СКВ}}$ від точки входу вийшла з нього. Відомі кут нахилу свердловини β і азимут направлення свердловини α_1 , а також азимут простягання α та кут падіння δ пласта [2] (Рис. 2).

Розв'язання. З допомогою заданого відрізка $AB = l_{\text{СКВ}}$, кута β нахилу свердловини та азимуту α_1 побудуємо проєкцію точки B (-2) виходу свердловини з пласта.

В хрест простягання введемо нову площину проєкцій Π_1 . З допомогою кута нахилу пласта (δ) та заданої точки A побудуємо слід площини висячого боку пласта на площині Π_1 . Побудуємо також нову проєкцію B_1 в точці B . Після цього на кресленні визначимо шукані потужності пласта по трьом напрямкам, аналогічно минулому прикладу.

Для вирішення подібних задач в літературі (наприклад [3]) пропонують графічно-аналітичний спосіб. В подібних випадках, коли дозволяє потрібна точність, вважаємо доцільно розв'язувати задачі пропонованим вище способом.

На плані задані дві підземні гірничі виробки з перехрещеними осями. Потрібно визначити найближчі точки для з'єднання цих виробок свердловиною або третьою виробкою по найкоротшому шляху (Рис. 3). Таку роботу виконують у випадку аварійних обставин або при технологічній необхідності.

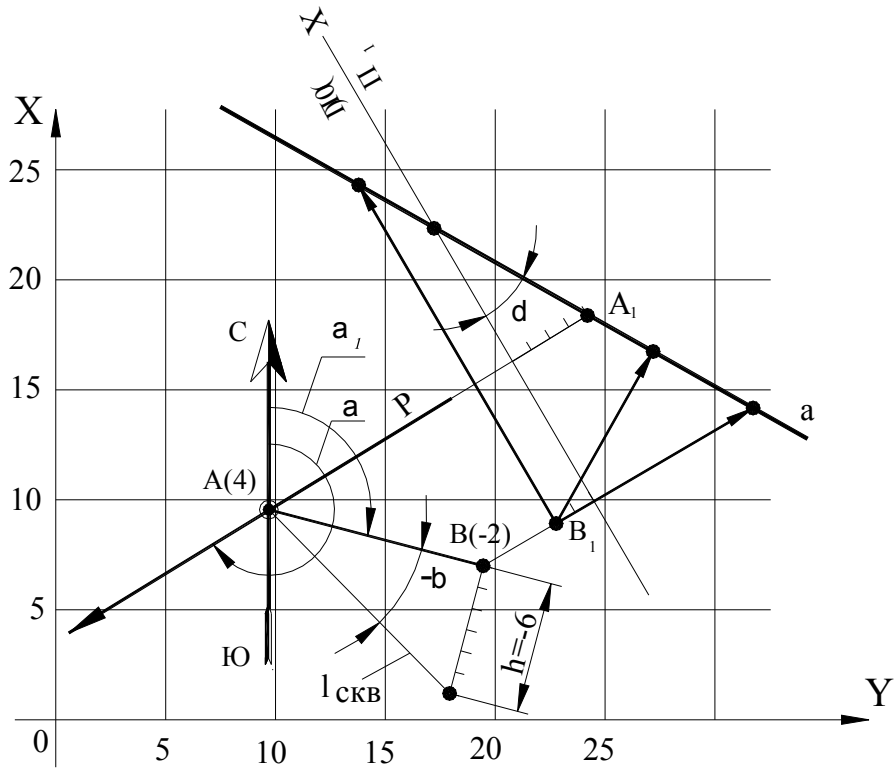

Рис. 2

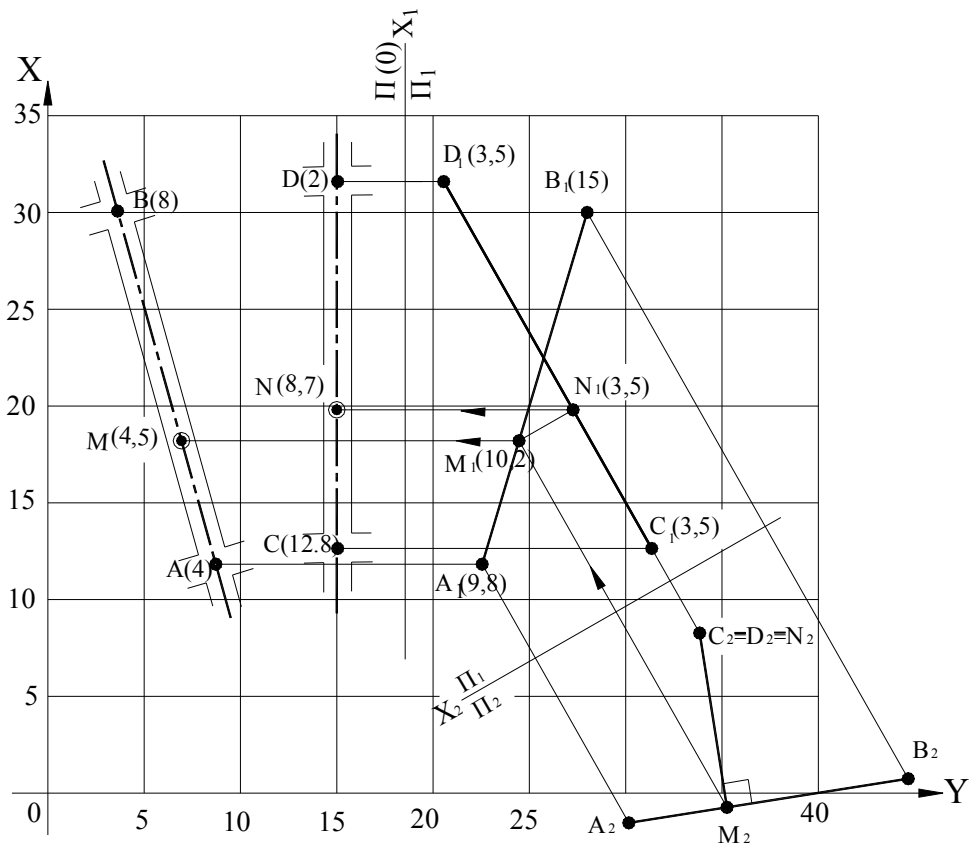

Рис. 3

Розв'язання. Введемо нову площину проєкцій Π_1 таким чином, щоб одна з заданих осей, наприклад CD , відносно нової площини проєкцій стала лінією рівня. В цій системі побудуємо нові проєкції заданих осей.

Тепер введемо нову площину проєкцій Π_2 таким чином, щоб вісь CD виявилась перпендикулярною до цієї площини.

Визначення шуканих найближчих точок чітко видно на кресленні.

Зворотній перенос отриманих точок (M та N) в стару систему і є відповіддю задачі.

Незважаючи на часте виникнення подібних задач в маркшейдерській практиці, в роботах, де викладено метод проєкцій з відмітками, не описано шляхів їх рішення. Виключення складає робота [4], де для визначення найближчих точок двох прямих що схрещуються пропонується вельми складний графічний спосіб.

Пропонований спосіб з точки зору графічних проєкцій набагато простіше та більш наочний.

Дворазове обчислення відміток шуканих точок контролює точність виконання графічних робіт.

Висновки. Приведена в роботі методика графічних побудов та розрахунків надає прості і зрозумілі рішення важливих та складних гірничих завдань пов'язаних з проектуванням розробки вугільних пластів і рудних тіл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рыжов П.А. Геометрия недр. М.: Недра, 1964. – 500 с.
2. Рыжов П.А. Проекции применяемые в геолого-маркшейдерском деле. М.: Недра, 1951. – 168 с.
3. Букринский В.А. Геометрия недр. М.: Недра, 1985. – 526 с.
4. Ушаков И.Н. Горная геометрия. М.: Недра, 1962.
5. Русскевич Н.Л. Начертательная геометрия. Київ: «Будівельник», 1970. – 392 с.

УДК 622.8

КОЛИЧЕСТВЕННАЯ ОЦЕНКА РИСКОВ ОПАСНОСТИ ТРАВМАТИЗМА ПО МЕТОДУ КИННЕЯ НА АКСУСКОМ ЗАВОДЕ ФЕРРОСПЛАВОВ В ПЕРИОД С 2010 ПО 2012 Г.Г.

М.К. Имангазин, кандидат технических наук, доцент кафедры металлургии Актюбинский региональный государственный университет им. К. Жубанова, г. Актобе, Республика Казахстан, e-mail: m.imangazy@mail.ru